

Nr 2

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till skolväsendets centrala och regionala myndigheter m. m. jämte motioner.

1. **Skolöverstyrelsen.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1973:1 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten D 1 (s. 192—197) föreslagit riksdagen att till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 61 347 000 kr.

Motionerna

1973: 700 av herr Bohman m. fl. (m) i vad avser hemställa att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att den vid skolöverstyrelsen inrättade pedagogiska nämnden får i uppgift att årligen lägga fram en rapport över aktuella undervisningsresultat i landets skolor,

1973: 720 av herr Richardson m. fl. (fp) vari hemställs

1. att riksdagen nu uttalar att antalet tjänster som avdelningsdirektör vid skolöverstyrelsen inte bör ökas genom minskning av antalet tjänster som gymnasiainspektör,

2. att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t erinrar skolöverstyrelsen om vad 1972 års riksdag uttalat beträffande representation i gymnasieinspektionen för arbetsmarknad, förvaltning och universitet,

1973: 1290 av herrar Magnusson i Borås (m) och Komstedt (m) i vad avser hemställa att riksdagen till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1973/74 anvisar ett förslagsanslag av 54 878 000 kr.

Utskottet

I propositionen anmäls att en särskild utredning tillkallats i september 1972 för att överväga ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om grundskolan och gymnasieskolan m. m. Som särskilda arbetsuppgifter nämns i direktiven för utredningen frågorna om skolöverstyrelsens framtida uppgifter och organisation.

Enligt beslut vid förra årets riksdag har vissa mindre förändringar av skolöverstyrelsens organisation genomförts fr. o. m. den 1 juli 1972. Den viktigaste nyheten i den nya organisationen är att en särskild vuxenutbildningsavdelning inrättats. Utskottet noterar att i proposi-

tionen beräknats medel för en tjänst som skolkonsulent för frågor om undervisningen av utlandssvenskars barn.

Kungl. Maj:ts förslag till *medelsanvisning nästa budgetår* innebär en uppräknig av anslaget till överstyrelsen med 6 469 000 kr.

I motionen 1973: 1290 föreslås att ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat anslagsbelopp skall utgå till skolöverstyrelsen. Motionärerna motiverar sitt förslag med att det yttre reformarbetet för ungdomsskolans del, såsom departementschefen uttalat, nu torde vara avslutat för överskådlig framtid. Personalbehov inom viss sektor av överstyrelsens verksamhetsområde bör enligt motionärerna därför kunna tillgodoses genom omflyttningar.

Den helt övervägande delen av den i propositionen föreslagna medelsökningen erfordras för att täcka automatiska kostnadsökningar. Det kan upplysas att drygt 3,6 milj. kr. beräknas åtgå för fördyrade löne-kostnader vid oförändrad personalorganisation. Därtill kommer kostnadsökningar av automatisk natur för lokaler, expenser m. m.

Enligt utskottets mening saknas motiv för den i motionen förordade avsevärda reella sänkningen av överstyrelsens anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och avstyrker motionen 1973: 1290 i nu förevarande del.

1964 års gymnasiereform innebar bl. a. att studentexamen avskaffades och därmed censorsinstitutionen. Som ersättning för denna infördes en *gymnasieinspektion* med såväl rådgivande som kontrollerande uppgifter. Sedan den 1 juli 1972 omfattar inspektionen även de linjer som motsvarar f. d. yrkesskolan. Detta innebär att den organisation som ursprungligen var dimensionerad för gymnasiet och som sedermera försöksvis utvidgats till att omfatta fackskolan blev otillräcklig för de av riksdag och Kungl. Maj:t fastställda uppgifterna.

Personalförteckningen för överstyrelsen upptar 15 ordinarie och 20 extra ordinarie tjänster för gymnasieinspektör. De ordinarie tjänsterna tillsätts med förordnande för högst sex år medan de extra ordinarie tjänsterna tillsätts med förordnande för ett år eller kortare tid. Av de 20 extra ordinarie tjänsterna har tolv tjänster hittills utnyttjats för ett-årsförordnanden medan de övriga åtta uppdelats på korttidsförordnanden, vanligen två veckor, för s. k. avnämarrrepresentanter.

Såväl frågan om gymnasieinspektörsorganisationens storlek som dess sammansättning behandlades av 1972 års riksdag (mot. 1972: 695, UbU 1972: 24, rskr 1972: 174). Utbildningsutskottet uttalade därvid i sitt av riksdagen godtagna betänkande att utskottet utgick från att överstyrelsen i vanlig ordning i samband med anslagsframställningar skulle pröva frågan om ytterligare inspektörstjänster och avslog med hänvisning härtill motionsyrkande som syftade till beslut om utbyggnad av gymnasieinspektionen. Vad beträffar inspektionens sammansättning anfördes »att representationen för arbetsmarknad, förvaltning och universitet bör bi-

behållas i ungefär den omfattning som förutsattes vid inspektionens tillkomst. Denna representation fyller enligt utskottets mening en från utvärderingssynpunkt viktig funktion.» Vad utskottet anfört beträffande sammansättningen gav riksdagen Kungl. Maj:t till känna.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1973/74 har skolöverstyrelsen föreslagit att en tjänst som gymnasieinspektör byts ut mot en tjänst som avdelningsdirektör. I propositionen riktas ingen erinran mot detta förslag. Vidare bör enligt överstyrelsens mening ett mindre antal av de extra ordinarie tjänsterna, förslagsvis tre mot för närvarande sex till åtta, utnyttjas för korttidsförordnade avnämarrrepresentanter.

I motionen 1973: 720 framhålls att nämnda åtgärder strider mot det av riksdagen förra året fattade beslutet i fråga om gymnasieinspektionen. Motionärerna anser dels att riksdagen bör uttala att antalet tjänster som avdelningsdirektör vid skolöverstyrelsen inte bör ökas genom minskning av antalet tjänster som gymnasieinspektör, dels att överstyrelsen bör erinras om uttalandet beträffande representation i gymnasieinspektionen för arbetsmarknad, förvaltning och universitet.

Utbildningsutskottet gjorde våren 1972 en grundlig prövning av olika frågor som sammanhänger med gymnasieinspektörsorganisationen, däribland dem som nu behandlas i motionen. Därvid grundade utskottet sin bedömning bl. a. på ett från skolöverstyrelsen inhämtat remissyttrande i ärendet. Enligt utskottets mening bör riksdagen vidhålla sina i utbildningsutskottets förutnämnda betänkande 1972: 24 redovisade ståndpunkter. Detta bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.

Hos skolöverstyrelsen finns en *pedagogisk nämnd*. Nämnden har enligt verkets instruktion till uppgift att som rådgivande organ bereda frågor om pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete, däri inbegripet utvärdering av utbildningsverksamheten.

I samband med den nuvarande pedagogiska nämndens inrättande (prop. 1971: 38, UbU 1971: 12, rskr 1971: 169) uttalade utbildningsutskottet i anledning av motioner angående redovisning av de faktiska förhållandena i fråga om skolans undervisningsresultat att det borde ankomma på skolöverstyrelsen och nämnden att tillse att fakta framkommer härom. Utskottet fann det angeläget att uppgifterna presenterades i sådan form att de bidrog till att ge underlag för en seriös skoldebatt.

I motionen 1973: 700 föreslås att nämnden får i uppdrag att årligen lägga fram en rapport över aktuella undervisningsresultat i landets skolor. Utskottet, som således tidigare yttrat sig om angelägenheten av att fakta framkommer om skolans undervisningsresultat, har erfarit att pedagogiska nämnden planlägger en redovisning som går i linje med motionsyrkandets syfte. Det bör erinras om att nämnden varit i verksamhet endast ett och ett halvt år. Beträffande tidpunkt och former för framläggande av de efterlysta uppgifterna bör enligt utskottets

mening riksdagen inte ge skolöverstyrelsen och dess pedagogiska nämnd några direktiv. Anledning saknas därför för riksdagen att göra något ytterligare uttalande i frågan, varför utskottet avstyrker begäran härom i motionen 1973: 700.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1973: 1 och med avslag på motionen 1973: 1290 i denna del till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1973/74 anvisar ett förslagsanslag av 61 347 000 kr.,
2. att riksdagen i anledning av motionen 1973: 720 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført beträffande gymnasiainspektionen,
3. att riksdagen avslår motionen 1973: 700 i vad den avser rapport över undervisningsresultat.

2. Länsskolnämnderna m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna D 2—D 6 (s. 197—202) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1973/74 anvisar

1. till *Länsskolnämnderna* ett förslagsanslag av 27 607 000 kr.,
2. till *Läroboksnämnden* ett förslagsanslag av 800 000 kr.,
3. till *Utveckling av studielämplighetsprov* ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,
4. till *Bidrag till vissa elevorganisationer* ett anslag av 500 000 kr.,
5. till *Bidrag till vissa föräldraorganisationer* ett anslag av 255 000 kr.

Stockholm den 8 februari 1973

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Larsson i Staffanstorp (c), Mårtensson (s), Jönsson i Arlov (s), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), Elmstedt (c), Johansson i Skärstad (c), fru Sundberg (m), herrar Berndtson i Linköping (vpk), Stålhammar (fp), Svensson i Kungälv (s), Ericson i Örebro (s) och Nilsson i Norrköping (s).